
Vergaderjaar 2013–2014

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 1317

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 januari 2014

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan van de Raad Buitenlandse Zaken van 20 januari 2014.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
F.C.G.M. Timmermans

GEANNOTEEERDE AGENDA RAAD BUITENLANDSE ZAKEN VAN 20 JANUARI 2014

Zuidelijke Nabuurschap

De Raad Buitenlandse Zaken zal spreken over de politieke situatie in de zuidelijke buurlanden, waarbij waarschijnlijk nadruk zal liggen op Egypte en Syrië. Indien de ontwikkelingen daar aanleiding toe geven komt ook de politieke situatie in Tunesië aan de orde, alsook de wijze waarop de EU kan bijdragen aan de voortgang van de transitie in dit land.

Syrië

Over de Nederlandse inzet ten aanzien van Syrië wordt uw Kamer begin volgende week in aanloop naar het AO Syrië van 16 januari a.s. separaat per brief geïnformeerd, conform de toezegging tijdens het AO Patriots van 17 december jl. De Nederlandse inbreng tijdens de Raad zal de lijnen van de in de Kamerbrief beschreven inzet volgen.

Egypte

Het kabinet maakt zich zorgen over de recente ontwikkelingen in Egypte. Gewelddadigheden zijn aan de orde van de dag en maken zowel onder veiligheidstroepen als politieke tegenstanders van de interim-autoriteiten voortdurend slachtoffers. De in november aangenomen «demonstratiewet» schiep de juridische mogelijkheid voor een inval bij een Egyptische mensenrechten-NGO en voor de veroordeling van diverse demonstranten tot meerjarige straffen, waaronder drie mensenrechtenactivisten en twee leiders van de 6 april jongerenbeweging. HV Ashton heeft in diverse verklaringen namens de EU haar grote zorgen over deze ontwikkelingen uitgesproken.

Op 24 december jl. vond in Mansoura een terroristische aanslag plaats op een gebouw van de Egyptische veiligheidsautoriteiten. Daarbij kwamen 16 mensen om het leven en raakten meer dan 130 mensen gewond.

Nederland heeft in bilaterale contacten met de Egyptische autoriteiten condoleances overgebracht en afschuw over deze terreurdaad uitgesproken. De aanslag is voor de Egyptische autoriteiten aanleiding geweest om de Moslimbroederschap tot terroristische organisatie te bestempelen. De autoriteiten verdenken de Moslimbroederschap van betrokkenheid bij Ansar Bayt al-Maqdis, de jihadistische groepering die de aanslag heeft opgeëist.

Nederland zal in EU-verband zijn bezorgdheid over de recente ontwikkelingen uiten. De implementatie van de routekaart verloopt weliswaar volgens schema, maar de huidige ontwikkelingen vormen een risico voor de haalbaarheid van de onderliggende doelen zoals versterking van de rechtstaat en meer democratisering van het land. Deze zorgen heeft Nederland in bilaterale contacten overgebracht. De eerstvolgende stap op de routekaart betreft het referendum over aanpassing van de Egyptische grondwet. Dit referendum vindt plaats op 14 en 15 januari a.s. De uitkomsten hiervan zullen naar verwachting tijdens de Raad aan de orde komen.

Jemen

De Raad zal spreken over de actuele ontwikkelingen in Jemen in vervolg op de Raad van 21 oktober jl. Bij bespreking zullen de beoogde afronding van de Nationale Dialoog Conferentie (NDC) en zorg om het toenemende geweld centraal staan. De NDC had in 2013 afgerond moeten zijn, maar met name discussie over de bestuurlijke herindeling van Jemen en behandeling van het voormalige Zuid-Jemen heeft voor vertraging

gezorgd. De veiligheidssituatie in Jemen is sinds enige tijd weer verslechterd door aanslagen van aan Al Qaeda gelieerde groepen, gevechten tussen (shia) Houthi en salafi en toenemend geweld in het Zuiden, waar een separatistische beweging actief is. Het kabinet zal bepleiten dat de EU tot snelle en goede afronding van de NDC en tot uitvoering van de aanbevelingen maant. Ook zal Nederland in Raadskader zorgen uitspreken over de slechte humanitaire situatie, de slechte toegang van humanitaire hulp en over de verslechterende veiligheidssituatie.

Midden-Oosten vredesproces

De Raad zal waarschijnlijk de laatste ontwikkelingen in het Midden-Oosten Vredesproces (MOVP) bespreken. Door de onvermoeibare inspanningen van *Secretary of State* Kerry zijn de onderhandelingen in een cruciale fase terecht gekomen, waarin wordt gesproken over een Raamwerkakkoord. De druk op beide partijen neemt toe. Het kabinet vindt dat bij het initiatief van Kerry een belangrijke ondersteunende rol voor de EU is weggelegd. Eensgezind optreden van de EU is essentieel, evenals nauwe coördinatie met de VS. De inzet van het kabinet is gericht op het bijdragen aan een zo gunstig mogelijk klimaat voor het welslagen van dit diplomatieke proces.

Iran

HV Ashton zal de Raad informeren over de voortgang in de gesprekken tussen de E3+3 (Frankrijk, Duitsland, VK, Rusland, China en de VS) en Iran over de technische vertaling van het interim-akkoord van 24 november jl. Dit akkoord zal voor een periode van zes maanden grenzen stellen aan het Iraanse nucleaire programma in ruil voor beperkte en omkeerbare sanctieverlichting.

Zodra de partijen overeenstemming hebben bereikt over deze technische vertaling zal het Internationaal Atoomenergieagentschap (IAEA) met een plan komen om de stappen uit het akkoord te verifiëren. In lijn met het akkoord en de raadsconclusies van 16 december jl. zullen de EU en de VS pas overgaan tot sanctieverlichting nadat het IAEA heeft geverifieerd dat Iran de afspraken op nucleair gebied uit het akkoord nakomt en nadat HV Ashton een voorstel daartoe heeft gedaan. De kern van het sanctiebeleid – olie-embargo en beperking financieel verkeer – blijft van kracht. Verwachting is dat de formele onderhandelingen over het alomvattende akkoord aanvangen na de start van de implementatie van het interim-akkoord.

Het kabinet steunt de inspanningen van de E3+3, onder leiding van HV Ashton, om te komen tot een oplossing voor de Iraanse nucleaire kwestie. Wel blijft het samen met de E3+3 waakzaam: het komt nu aan op de uitvoering van het akkoord in de praktijk. Aangezien Iran mede onder druk van sancties bereid bleek tot concessies, acht het kabinet het belangrijk eensgezind druk te houden tot een alomvattend akkoord is bereikt.

Ondanks het nucleaire akkoord zijn zorgen over de rol van Iran in de regio en de mensenrechtensituatie in Iran onverminderd. Het kabinet spant zich hier in EU en bilateraal verband blijvend voor in.

Centraal-Afrikaanse Republiek

Bij de bespreking van de verslechterde situatie in de Centraal Afrikaanse Republiek (CAR) zal aandacht worden besteed aan zowel de humanitaire en politieke – als de veiligheidssituatie. Ook zal gesproken worden over mogelijke EU-bijdragen aan de CAR, in lijn met de conclusies van de Europese Raad van 19-20 december jl.

Het kabinet deelt de zorgen over de ontwikkelingen in de CAR. Sinds de machtsgreep door de Séléka-rebellen in maart jl. is de veiligheidssituatie ernstig verslechterd, zijn de humanitaire noden gestegen en nemen de interreligieuze spanningen toe. In 2013 heeft het kabinet 2 miljoen euro beschikbaar gesteld aan het *Common Humanitarian Fund* (CHF) voor de CAR. Daarnaast stelt Nederland jaarlijks 40 miljoen euro beschikbaar aan het *Central Emergency Response Fund* (CERF), waaruit in 2013 15,8 miljoen dollar aan de CAR beschikbaar werd gesteld. Ook heeft het kabinet de financiële bijdrage van de EU uit de African Peace Facility aan MISCA gesteund, zoals besproken tijdens de Raad Buitenlandse Zaken van december jl. In oktober nam de Raad hierover conclusies aan. In december heeft de VN-Veiligheidsraad over de CAR resolutie 2127 aangenomen. Deze resolutie autoriseert Frankrijk en de AU-missie MISCA te handelen onder hoofdstuk VII van het VN Handvest.

Het kabinet beziet de mogelijkheden voor steun aan landen en organisaties die actief zijn in de CAR, waarbij een extra humanitaire bijdrage in 2014 in de rede ligt. Het kabinet is van mening dat de EU-inzet in samenhang met de VN-inzet moet worden bezien.

Zuid-Sudan

De Raad zal spreken over de recente ontwikkelingen in Zuid-Sudan, in het bijzonder over de humanitaire en politieke -en veiligheidssituatie. Het kabinet is zeer bezorgd over de ontwikkelingen in Zuid-Sudan. Er is sprake van aanhoudend geweld sinds het uitbreken van het gewelddadige conflict tussen pro-regeringstroepen en troepen loyaal aan voormalige vicepresident Riek Machar op 15 december jl. Hoofdstad Juba is relatief veilig, maar in de deelstaten Jonglei, Unity State en Upper Nile vinden hevige gevechten plaats. Het conflict heeft zowel politieke als etnische dimensies en heeft inmiddels geleid tot grote aantallen slachtoffers, mensenrechtenschendingen en vele vluchtelingen en ontheemden. VN OCHA sprak op 7 januari jl. van ruim 201.000 ontheemden sinds half december 2013. De EU heeft aangekondigd in 2.014 EUR 50 miljoen humanitaire steun beschikbaar te stellen in reactie op de humanitaire crisis.

Vanuit de regio is inmiddels een bemiddelingsproces gestart. Op 5 januari jl. zijn vredesbesprekingen in Addis Abeba onder leiding van de *Intergovernmental Authority on Development* (IGAD) van start gegaan. Eerste prioriteit is het bereiken van een staakt-het-vuren. De EU Speciale Vertegenwoordiger voor de Hoorn van Afrika, Rondos, ondersteunt dit proces. De AU heeft een onderzoekscommissie ingesteld om mensenrechtenschendingen te onderzoeken.

De VN Veiligheidsraad stemde op 24 december jl. in met de ophoging van de militaire component van UNMISS met 5.500 personen en van UNPOL met 440 personen. Deze ophoging zal vooral gerealiseerd worden vanuit andere VN-missies in Afrika. Nederland handhaaft de eigen bijdrage aan UNMISS (zie Kamerbrief d.d. 24 december 2013, Kamerstuk 22 831, nr. 95). Wel zijn 4 Nederlandse UNPOL-medewerkers tijdelijk teruggehaald naar Juba vanwege de onveilige situatie in VN-kampen Malakal en Melut. Deze kampen zijn gelegen in de deelstaat *Upper Nile* en dit gebied is van strategisch belang voor beide partijen vanwege de aanwezigheid van olie.

Het kabinet is van mening dat de EU-inzet zich moet richten op de verdere ondersteuning van het regionale bemiddelingsproces. Prioriteit is het bereiken van een staakt-het-vuren, als ook de vrijlating van de politieke gevangenen en het beëindigen van de mensenrechtenschendingen en een onafhankelijk onderzoek daarnaar. Het kabinet beziet de mogelijkheden

voor humanitaire steun in 2014 aan landen met een humanitaire crisis; een humanitaire bijdrage aan Zuid-Sudan ligt hierbij in de rede.

Afghanistan

De Raad zal spreken over de EU-inzet in Afghanistan voor de periode 2014–2016. Afghanistan staat voor een belangrijk jaar met grote uitdagingen: Dit jaar zijn de presidentsverkiezingen en eind dit jaar loopt de ISAF missie ten einde. De relatie tussen Afghanistan en de internationale gemeenschap zal hierdoor veranderen. Er zijn de afgelopen twaalf jaar stappen vooruit gezet, maar op sommige terreinen, waaronder mensenrechten, anticorruptiemaatregelen en economische hervormingen is nog een lange weg te gaan. Na jaren van zeer intensieve externe betrokkenheid moet Afghanistan meer op eigen benen gaan staan en voortbouwen op de basis die met internationale hulp is gelegd. De internationale gemeenschap, waaronder Nederland, zal blijven bijdragen aan de stabiliteit, ontwikkeling en wederopbouw van Afghanistan.

Ook de EU heeft zich geëngageerd aan lange termijn steun aan Afghanistan. Het kabinet is van mening dat de toekomstige EU-inzet toegespitst moet zijn op die terreinen waar het de meeste meerwaarde kan hebben, zoals: politie en justitie sector, mensenrechten (specifiek vrouwenrechten) en democratisering. Het is hierbij van belang dat de verschillende EU-instrumenten (politiek en diplomatie, ontwikkelingssamenwerking, mogelijke voortzetting van de EUPOL-missie) goed op elkaar worden afgestemd. Met andere belangrijke actoren (zoals de VN) en donoren dient goede coördinatie plaats te vinden om ervoor te zorgen dat de inzet van deze actoren elkaar versterkt. De EU heeft hierin een belangrijke coördinerende taak te vervullen.

Rusland

De Raad zal de EU-Rusland Top in Brussel van 27 en 28 januari a.s. voorbereiden, waarbij zowel de onderlinge relaties als buitenlandpolitieke onderwerpen op de agenda staan. Gelet op de aankomende Olympische Spelen (7 t/m 23 februari) en Paralympische Spelen (7 t/m 16 maart) in Sochi is niet uitgesloten dat de Raad ook daarover zal spreken.

Tijdens de top zal worden gesproken over de energierelatie met Rusland, de onderhandelingen over een Nieuw Strategisch Akkoord, het EU-Rusland Partnerschap voor Modernisering, handel, visa, mensenrechten en internationale onderwerpen, zoals Syrië, Iran, Afghanistan, Noord-Korea, het Oostelijk Partnerschap en het MOVIP.

Een eensgezinde en geïntegreerde benadering door de EU blijft essentieel om de belangen en waarden van de EU in de relatie met Rusland goed te kunnen behartigen. Ten aanzien van de tussen de EU en Rusland afgesproken «Common Steps», die het pad moeten effenen naar wederzijdse visumliberalisatie, heeft de Europese Commissie recent een eerste voortgangsrapport uitgebracht. Daarin stelt de Commissie dat voor een aantal onderdelen nog verdere informatie-uitwisseling en implementatie nodig is. Daadwerkelijke visumliberalisatie is derhalve thans nog niet aan de orde. Bij toekomstige stappen op dit gebied zal Nederland nauw optrekken met andere EU-lidstaten. Er is een breed draagvlak onder EU-lidstaten om het visumdossier in de brede context van de betrekkingen van de EU met Rusland te zien.

Het kabinet is samen met veel andere lidstaten van mening dat er tijdens de EU-Rusland Top specifiek aandacht gevraagd moet worden voor de mensenrechtensituatie in Rusland, in het bijzonder voor beperkingen opgelegd aan NGO's, vrijheid van demonstratie, bescherming van de

rechten voor LHBT, aanscherping wet op hoogverraad, herinvoering van de smaadwetgeving en aanscherping van de internetwetgeving. Ook tijdens de mensenrechtenconsultaties EU-Rusland op 28 november jl. zijn deze onderwerpen besproken. Van belang is dat Rusland zich aan zijn internationale verplichtingen houdt, of dit nu mensenrechten betreft of het nakomen van WTO afspraken.

Voor het kabinet is het tevens van belang dat Rusland wordt aange-
moedigd een constructieve rol te spelen in internationale aangelegen-
heden, zoals ten aanzien van Syrië en het Oostelijk Partnerschap. Het is
belangrijk dat er wordt voortgebouwd op de goede samenwerking met
Rusland met betrekking tot internationale aangelegenheden zoals het
nucleaire programma van Iran, Afghanistan en bij piraterijbestrijding.